

Petre Ispirescu

SNOAVE sau
POVEȘTI POPULARE
•
POVESTIRI ISTORICE

BUCUREȘTI, 2019

Cu ce drept ai priimit-o? Să dai dară punga înapoi omului ce a găsit-o, și să aștepti până ți se va găsi punga ce tu ai pierdut. Iară tu, creștine, adaose vodă, întorcându-se către tânguitor, să păstrezi punga până ce se va arăta cel ce a pierdut-o.

Așa se și făcu căci nu era chip să se facă într-altfel. Vlad vodă Tepeș judecase. Neguțătorul o păți și se căi toată viața lui de fapta cea neomenoasă ce săvârși. Ce să zici? Nu e după cum vrea omul, ci după cum vrea Domnul. Voind a păcăli pe cel ce îi găsisese punga, se păcăli însuși pe sine.

Leca Morariu publică după moartea lui P. Ispirescu în revista „Făt-Frumos”, Cernăuți, an IX, 1934, nr. 5-6, p. 130-135; an X, nr 12, 1935, p. 83 și 160, câteva povestiri istorice inedite despre Vlad-Tepeș. Între ele figurau și cele apărute în: „Educatorul” (*Dreptatea lui Vlad-Tepeș și Cetatea Poenari*, tipărite însă fără titlu.

CUPRINS

SNOAVE sau POVEȘTI POPULARE

DIN VOLUME

Snoave sau povești populare (1879)

Păpara	7
Glas al șaptelea	9
Lupul pârcălab	11
Boiangiul și snovosul	14
Știți voi ce zice în cartea aceasta?	17
Ieftin și scump	19
Bolnavul și doctorul	21
Las' să zică, numai eu să nu-ți dau	24
Scrie, logofete, scrie!	25
Bobârnacul neamțului	27
Gard peste mort	29
Săracilor mâni multe!	30
Muierea fățarnică	32
Vorbele bătrânești sunt pietre nestimate	37
Vulpea firoascoasă	40
Minunea restelui	42
Bucatele afumate	44
Dă-o și tu, înainte!	46
Pasărea cu coada lungă	48
Astronomul, doctorul și țăranul	50
Descoperirea hoției cu paie	52

Gruia	54
Perechea nemerită	55
Bărbatul obrocit	56
Bărbatul cu iabașaua	57
Haita de câini	58
Muierea ce ascultă de povețele bărbatului său răposat	60
O vorbă care deslușește tot	62
Planul Sântului Petru	63
Alegerea țiganului de domn	65
Moș Apeș	66
Varza roșie	67
Neajunsurile socotelii cu bobii	69
Păcăliciul păcălit	71
Facerea muierii	74
Popii de la Richițele	76
Țiganul iertat de Dumnezeu de la robie	77
Cum poate să-și calce țiganul jurământul	78
Muierea vindecată de boala iubitului	79
Iapa țiganului	81
Sârbul nemângâiat de pierderea muierii	82
Mocanul nedus pe la biserică	83
Tararaua nemțească	84
Inimșia țiganului Lăcătuș	86

Basme, snoave și glume (1883)

Câtea-n varză	88
Advocatul gonit din rai	96
Statornicie bețivească	100
Multe meșteșuguri nu folosesc totdeauna	102

Povești morale (1886)

Ispravnicul pocăit	104
Copilul cel isteț	108
Ariciul și vulpea	113
Țapul și șarpele	116
Gazda norocului	118
Câinele leneș	122
Bogăția și veselie	124
Judecata vulpei	128

DIN PERIODICE

Neguțătorul și chirigiul	135
Popa, călugărul și turcul	140
Ban la ban trage	143
Tifla sub giubea	144
Cum cugetă sasul	146
Finul popii	148
Mierloiul și scatiul	150
Mumă cu d-a sila	153
În Moldova și la Dumnezeu toate sunt cu puțință	156
Copilul și șarpele	160
Trei snoave	162
Lipitura casei	168
Doi necunoscuți	173

DIN VOLUME

Isprăvile și viața lui Mihai Viteazu 181

DIN PERIODICE ȘI POSTUME

Istoria lui Ștefan cel Mare și Bun 219

ALTE POVESTIRI DESPRE ȘTEFAN CEL MARE

Povestea lui Ștefan-Vodă și a credinciosului său nouraș 269
 Povestea lui Tolpa țiganul și Ștefan-Vodă cel Bun și Mare ... 272
 Doamna lui Neagoe-vodă 279
 Cetatea Poenari 282
 Dreptatea lui Vlad Țepeș 285
 Copilul netoatei 287
 Viața și faptele lui Vlad Țepeș 294
 Povești despre Vlad-vodă Țepeș 306

Snoave sau povești populare (1879)

Păpara

Doi amici se întâlnesc. Se întreabă, se cercetează de sănătate. Apoi unul din ei zise:

— Ei! ce te faci tu azi? Unde a să petreci seara?

— Astăzi sunt invitat la masă la un amic al meu intim. Dacă vrei, vino și tu; el șade în strada Frântă, nr....; avem să petrecem bine la el.

— Dară eu cunosc pe amicul tău numai din auzite, cum a să merg eu la masă la el?

— Ce-ți pasă? El este un om cumsecade și te va priimi bine când va auzi că-mi ești amic. La 6 ore punct să fii acolo.

Amicul acesta se întâlnește cu altul și, crezând că în puterea amicii[i] amicului său va putea fi priimit la masă și cestă-lalt amic, îl invită dară și îi spuse și ora prescrisă.

Acesta iară, bazat pe ce îi spusese amicul său, invită și el pe altul, și așa mai departe, până veni seara.

La ora mesei, amfitrionul nostru aștepta cu mare mulțumire să-i vie amicul, carele nu întârziă d-a veni. Dară rămase surprins când văzu că după dânsul vine altul; după acesta altul, până ce se află în fața a doisprezece musafiri.

Ca să se domirească de această neașteptată onoare, amfitrionul se adresă către invitatul său:

— Cine este domnul, amice?

— Domnul este un amic al meu, pe care l-am invitat însumi, încredințat de bunătatea dumitale și bazat pe amicia noastră.

— Prea bine. Dară domnul cine este?

— Este un amic al amicului meu.

— Și asta bine. Dară domnul?

— Amicul amicului acestui domn, care și el îmi este amic.

În astfel de chip se făcură recomandațiile, până la cel din urmă.

Văzând că astfel merge treaba, domnul casei se coboară în cuhnie și dă ordinele trebuincioase pentru ospăț.

După câțva timp, gazda își pofti la masă pe toți musafirii, cunoscuți și necunoscuți.

Aceștia, cum văzură arangiamentele mesei, se așteptau la un ospăț foarte elegant și copios. Curățenia mesei, a serviciului și regula cu care erau așezate lucrurile fiecare la locul său le atâța și mai mult apetitul.

Se așezară la masă și bucatele începură a sosi în castroane mari, curate și scumpe.

— Ce este asta ce se puse pe masă, scumpul meu amic? întrebă invitatul pe gazdă.

— Aceasta este păpară, dragul meu prieten. Ea deschide apetitul.

— Prea bine; dară ceea ce se aduse acum în ceslălalt castron ce este?

— Papara păpărei.

— Bine. Dară ceea ce vine după aceasta?

— O păpară a unei păpare a păpării.

Și tot astfel merse lucrul până la castronul al doisprezecelea.

Musafirii, de unde se așteptau la cine știe ce, fură nevoiți a mânca păpara.

Publicată pentru întâia oară în volumul: *Snoave sau povești populare*, nr. 1, 1873, p. 3-5. A doua oară apare în volumul *Snoave sau povești populare*, București, 1879, p. 3-5.

Glas al șaptelea

Părintele C... fusese țârcovnic multă vreme în satul N...; prin purtarea sa cea bună, prin sânguința lui întru a învăța rânduiala bisericii, ajunsese să se facă și popă.

Preoteasa, femeie muncitoare și cu frica lui Dumnezeu, era credincioasă bărbatului și muncea împreună cu dânsul cât era ziulica de mare. Numai astfel putuseră să lege și ei două-n tei. Vezi că ei fuseseră săraci. Se luaseră din dragoste. Când avea câte oleacă de timp, preotul lua Octoihul și mai procitea glasurile. Astfel încât el putea să răspundă fiecui, orice l-ar fi întrebat despre ale bisericii. Chiar protopopul, de ar fi venit să-l cerceteze, trebuia să rămâie mulțumit de răspunsurile ce ar fi primit. Maica preoteasa, când cânta preotul glasurile din Octoih, îl asculta cu drag. Din toate din toate, glas al șaptelea îi rămăsese ei la inimă. Când se pune la lucru și era singură, murmură glas al șaptelea ca să-i treacă de urât și lucrul nu-l lăsa.

Într-una din zile, abia se întorsese de la munca câmpului, când iată și părintele protopop intră în sat pentru revizie.

Preotul îl întâmpină cu smerenie, ca pe un mai-mare. Apoi, după ce merse în biserică și văzu că toate sunt la locul lor, trase în gazdă la preot. A doua zi, protopopul, până a nu pleca, luă nițel și pe preot la cercetare. Preotul răspunse bine când îl întreabă despre ale tipicului; deschise Octoihul și cântă glas întâi, ba al patrulea, ba al șaselea, când veni la glasul al șaptelea, hârț în sus, hârț în jos, îl uitase. Da din colț în colț, și nu putea o dată cu capul să-și aducă aminte. Dacă văzu și văzu, se dete pe lângă protopop cu rugăciune ca să nu-l dea pe mâna Episcopiei. Și ca să astupe gura protopopului îi dete unica iapă ce avea. Atunci protopopul, văzând cum merge treaba, îi zise:

— Fii pe pace, părinte, nu mai purta grije. Tacumă, mă cheamă.

Preotului îi veni nițică inimă când auzi așa. Iară proto-
 popul luă iapa și plecă.

Preoteasa tocmai se afla depănând tortul de pe fuse; se
 uita cu jind cum li se duce iapa și, plină de amărăciune, înce-
 pu a cânta:

— De știa pop-al meu glas al șaptelea, nu-i lua proto-
 pul iapa.

Și fiindcă ei, cum zisei, îi rămăsese la inimă unul din gla-
 surile ce cânta preotul din Octoih, cântecul ei fu tocmai pe
 tonul glasului al șaptelea.

Preotul, carele se uita și el galeș după iapă, plin de ciudă
 cum de tocmai atunci se întâmplase să uite glas al șaptelea,
 îndată ce auzi pe preteasă cântând, îi zise:

— Da unde îl găsiși, preteasă?

— Ia, în coșul cu fusele, părinte, îi răspunse ea.

Atunci preotul repezi o fugă d-alea țepenele după proto-
 pop, strigând:

— Părinte protoapoae! Părinte protoapoae! Ia vino în-
 coa! Ia vino încoa și îi făcea mereu cu mâna.

Protopopul se întoarse.

— Mă rog, părințele, fă bine și lasă-mi iapa, fiindcă iată
 am găsit pe glas al șaptelea, zise preotul.

— Dară unde l-ai găsit? îl întrebă protopopul.

— Iaca mi l-a găsit preoteasa în coșul cu fusele.

Atunci se puse protopopul de-l ascultă. Și în adevăr că-l
 știa cum nu se poate mai bine.

Nu mai avu ce zice protopopul, și plecă după cum și ve-
 nise. Iară preotul își scăpă biata iapă.

Publicată pentru întâia oară în volumul: *Snoave sau povești populare*,
 nr. 1, 1873, p.9-11. A doua oară apare în volumul
Snoave sau povești populare, București, 1879, p. 9-11.

Lupul pârcălab

Era iarnă. Pământul se acoperise de zăpadă. Se zicea că
 ninsoarea ce căzuse era de patru palme domnești. Era una
 din iernele cele mai grele. Lupul, flămând, ieșise din pădure
 și ținea poteca. Mergând pe cărare, se întâlnește cu un asin.
 Vederea pradei sale atât îi ațâțase pofta de mâncare, încât îi
 lăsa gura apă; mai cu seamă că nu-i știa de rost de vro trei
 zile.

— Stai să te mănânc, blestematul, că iacă sunt lihnit de
 foame.

— Ce mai treabă; parcă altceva mai bun n-ai de făcut,
 răspunse asinul. Că a să mă mănânci, știu; ești bun de una ca
 aceasta. Dară ce a să alegi din mine, un biet dobitoc slab,
 prăpădit de boală și osteneală? Deocamdată îți vei momi a
 foame, dară pe mâine?

— Bun e Dumnezeu. Dacă mâine nu voi da peste vreun
 vânat, găsesc eu poimâine, și de foame nu mă lasă el să mor.

— Așa este. Însă nu este mai bine să ai în toate zilele cu
 ce să-ți împli bårdăhanul, și fără să muncești?

— Ba da, se grăbi lupul a răspunde; însă eu nu știu alt
 meșteșug decât pe acela ce l-am învățat.

— Eu cunosc un altul. Și dacă vei binevoi, n-ai decât să
 mă ascuți și te încredințez că vei scăpa de lipsă și de foame.
 Aș fi voit să mă folosesc eu de ceea ce am să-ți spui; dară eu
 nu știu de ce toate dobitoacele râd de mine. Și dacă urechile
 îmi sunt lungi, alte animale au coade lungi, boturi lungi, coa-
 me, și cu toate astea ele nu sunt așa de râs ca mine.

— Ia lasă astea și dă mai iute de spune, că n-am timp de
 pierdut.

— Ascultă. Pârcălabul din satul nostru a murit; toți să-
 tenii ar voi să fie pârcălabi, și din aceasta tot satul este în-
 vrăjbit. Mai bucuros ar alege pe un străin decât pe unul din
 ei. Și, ca să-și împlinească dorința, mă trimise pe mine să

aduc pe oricine voi întâlni. Dumnezeu mi te scoase în cale și eu te povățuiesc să nu mai întârzii și să vii cu mine.

— Și ce bine poate să-mi aducă aceasta? întrebă lupul; tu îmi ziseși că voi scăpa de neajunsul foamei.

— Tocmai această. Pârcălabul, după cum se știe, este capul satului. Oițele, mieluşei, găinile, porceii, toți sunt sub ascultarea lui. Pe fiecare zi vei putea alege câte una pentru prânzul d-tale, fiindcă pârcălabul nu este el așa degeaba pârcălab.

— Dacă este așa, te ascult, aidi să mergem.

Și porniră amândoi spre sat; asinul înainte și lupul după dânsul; asinul se tot uita înapoi și lărgea pasul; lupul, plin de bucurie, cu mațele chiorăinde și mândru, îl ținea de scurt și mergea aproape de măgar, spre a nu-i scăpa din ghiare un așa chilipir.

Abia ajunseră la marginea satului și asinul o rupse d-a fuga; lupul după el. Țăranii, văzând că intră lupul în sat, săriră cu mic cu mare, cu ciomege, cu topoare, cu bulgări, dădură chiote, îl loviră și luară pe lup în goană cu câinii. Cât p-aci să-i rămâie pielea p-acolo; de chiu, de vai, scăpă de moarte, dară huiduit, lovit și cotonogit. Nici nu prinse de veste când ajunse în pădure peste nămeți și troiene, ostenit, de era să crape fierea în el. Aci cugetă el că trebuie să se odihnească puțin.

Tocmai p-atunci un călugăr, care se întorcea la schitul unde era închinat, trecea prin pădure și, văzând lupul flămând, alergând cu limba scoasă de un cot, de frică, luă rasa în cap, se făcu ghem și se culcă pe zăpadă.

Lupul crezu a fi găsit cel mai nemerit loc de odihnă, punându-se pe această buturugă pârlită, după cum o credea el că este, și începu a-și imputa zicând:

— Moșii mei pârcălabi n-au fost, tată-meu, asemenea n-a fost pârcălab, cine mă puse pe mine a crede că eu aș fi bun de o asemenea slujbă? Rămăsei și nemâncat! Crăp de foame și de osteneală. N-are cine mă lua de coadă, și să mă învârtească,

și să mă învârtească, până mi-o rupe și coada; încai să mă aleg cu atât.

Călugărul n-așteptă să mai zică încă o dată lupul ceea ce credea el că-și spune numai lui însuși și făcu tocmai precum se temea lupul că nu a să se găsească nimeni cine să-i facă și ast neajuns.

Publicată pentru întâia oară în volumul: *Snoave sau povești populare*, nr. 1, 1873, p.12-15. A doua oară apare în volumul:

Snoave sau povești populare, 1879, p. 12-15.

Între manuscrisele inedite ale lui P. Ispirescu există o variantă în versuri a acestei snoave, datată februarie 1871 și refăcută în 1876.

A fost odată un snovos. El speriașe o lume cu glumele lui cele nesăbuite. În cele din urmă își găsi băcăul.

Ducându-se odată la un boiangiu, îi zise:

— Domnule, te rog să-mi spui cât costă să-mi vopsești brâul ăsta?

— Cum să ți-l vopsesc, nene? întrebă boiangiul.

— Iaca, roșu să nu mi-l faci, că nu-mi place.

— Bine, să ți-l fac negru.

— Nu-mi place.

— Albastru, galben, negru, stacojiu etc.

— Știi ce? Să nu mi-l faci nici roșu, nici albastru, nici galben etc., însă să mi-l vopsești într-un fel așa cum să-mi placă.

— Prea bine, zise boiangiul, care văzu cu cine are a face.

Ți-l fac, dar costă atât.

— Ba atât.

— Ba atât.

— Ei, aidi să fie de bine!

În sfârșit se învoiră și din preț. Apoi calendroiul de snovos zise:

— Când crezi să fie gata, ca să vii să-l iau?

După ce se gândi puțin, se scărpină în cap, boiangiul răspunse:

— Azi avem luni; apoi să nu vii nici marți, nici miercuri, nici joi, nici vineri, nici sâmbătă, nici duminică, nici luni, în-colo poți veni când vei voi.

Într-una din zilele săptămânei următoare, mușteriuil cu brâul vine la boiangiu și voiește a ști dacă brâul este gata

— Ei, iată am venit precum mi-ai zis; gata este brâul?

— Mă iartă, răspunse boiangiul, eu nu ți-am zis să vii azi, marți. Fă bine mă rog și-ți adu aminte cum ți-am zis.

După trecere de altă săptămână, același răspuns. După încă o săptămână, văzând că i se dă tot răspunsul din săptămâna trecută, întrebă din nou:

— Dar bine, domnule, când să vii?

— Oricând vei pofti, răspunse boiangiul, numai în zilele în care ți-am zis la început să nu vii, fiindcă nu este gata.

Acum văzu calendroiul că voind a păcăli s-a păcălit însuși. Și ca să poată să-și scoată brâul, alergă la alte mijloace. Trase pe boiangiu la judecată.

— De ce nu dai brâul omului? întrebă judecătorul pe boiangiu.

— Domnule judecător, răspunse boiangiul, omul acesta mi-a adus în adevăr un brâu ca să i-l vopsesc, și mi-a zis să nu i-l fac nici roșu, nici galben, nici verde, nici albastru, nici negru, nici fistichiu etc. și ne-am învoit din preț.

— Așa este, domnule judecător, începu a zice snovosul. După ce ne-am învoit omeneste, l-am întrebat în ce zi să vii să-l iau și mi-a răspuns ca să nu vii nici marți, nici miercuri, nici joi, nici vineri, nici sâmbătă, nici duminică, nici luni. Era într-o luni când i-am dus brâul să mi-l vopsească. Peste o săptămână când m-am dus să-l iau, mi-a zis că nu e gata. Peste altă săptămână mi-a zis ca și la început. Și de atunci de câte ori m-am mai dus să-mi iau brâul, mi-a răspuns că eu mă duc tot în zile în care dânsul mi-a spus că nu e gata.

Judecătorul, văzând ce fel de oameni are a judeca, se trase la chibzuire. Apoi le zise:

— Slujitorul acesta, om al tribunalului, este însărcinat să vă împace. Duceți-vă cu dânsul.

Slujitorul îi duse pe Dealul Mitropoliei; acolo, prin ajutorul altor slujitori, îi legară fedeleș pe amândoi la un loc, unul în fața altuia, le dete drumul de vale. Pe când veneau d-a berbeleaca, slujitorul întrebă pe omul cu brâul:

— Cum să-ți vopsească brâul?

— Să-l vopsească cum dracu l-o vopsi, răspunse el.

- Când să vie omul să-și ia brâul? întrebă pe boiangiu.
- Să vie când naiba o veni, că este gata.

Publicată pentru întâia oară în volumul: *Snoave sau povești populare*, nr. 1, 1873, p. 15-18. A doua oară apare în volumul: *Snoave sau povești populare*, București, 1879, p. 15-18.

Știți voi ce zice în cartea aceasta?

Locuitorii unui sat, coprinși de dorința de a asculta și dânsii, duminica, sânta *Evangelie*, se hotărâră a răspunde cu toții la întrebarea ce le tot făcea preotul când era să citească *Evangelia*.

În duminica următoare, preotul, după obicei, mainainte de a citi *Evangelia*, făcu următoarea întrebare în modul cum se cântă aceste învățături sfinte:

— Oameni buni, știți voi ce zice în cartea aceasta?

— Nu știm, răspunseră cu toții deodată.

— Dacă nu știți, la ce să vă mai spui, zise preotul, închise cartea și se retrase.

Pasămite, bietul preot nu că nu știa să citească, vorbea însă cam bâlbâit și se temea să nu răză lumea de el. Liturgia, cum, cum, o încurca el; dară când venea la citirea *Evangelii*, se slujea de asemenea tertipuri.

Sătenii, după ieșirea de la biserică, se adunară, se sfătuiră și se hotărâră ce să zică când vor mai fi întrebați.

A doua duminică, la timpul de a citi *Evangelia*, preotul iară zise, după obiceiul său:

— Oameni buni, știți voi ce zice în cartea aceasta?

— Știm, răspunseră sătenii.

— Dacă știți, la ce să vă mai spui eu, iarăși le zise preotul.

Țăranii se adunară din nou și se hotărâră cam ce să răspundă la o altă întrebare.

A treia duminică, preotul iară întrebă:

— Oameni buni, știți voi ce zice în cartea aceasta?

— Știm, răspunseră cei ce steteau în dreapta

— Nu știm, răspunseră cei ce se aflau în stânga.

— Cei ce știu să spuie la cei ce nu știu, zise preotul și se trase în altar.

De astă dată, nemiștiind cum să facă ca să poată să auză